

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента Луценко Лариси Сергіївни на дисертаційну роботу Криворучко Наталі Вікторівни на тему: «Вплив вправ чирлідінгу на фізичний стан студентів вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації», представленої на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність теми виконаної роботи. Проблема зміцнення здоров'я студентської молоді в умовах сучасного суспільства з притаманними йому особливостями соціально-економічного та науково-технічного розвитку має першорядне значення для світової спільноти. Серед різноманіття видів фізкультурно-спортивної діяльності та засобів фізичного виховання – безліч різних систем, які об'єднують можливість ефективного впливу в цілому на фізичний стан молоді. Одним із таких інноваційних і прогресивних видів рухової діяльності є чирлідінг, який добре себе зарекомендував у навчальних закладах зарубіжних країн і стрімко набуває популярності серед молоді України.

Різнманітність, високий емоційний фон занять завдяки музичному супроводу, танцювальному але в той же час гімнастичному стилю рухів, логічно побудованих і науково обґрунтованих програм дозволяє чирлідінгу утримувати високий рейтинг серед інших видів фізкультурної діяльності та використовувати їх в сучасному фізичному вихованні студентської молоді.

Проте нормування обсягів рухової активності, вивчення її впливу на організм та аналіз змін, що відбуваються при заняттях чирлідінгом, вимагають наукового обґрунтування, тому, дисертаційне дослідження Криворучко Наталі Вікторівни, присвячене розробці та експериментальній апробації вправ чирлідінгу, які впливають на фізичний стан студентів, є своєчасним та актуальним, як в практичному, так і в теоретичному аспекті.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дослідження проведено згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури та спорту на 2006–2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту з теми «Удосконалення процесу фізичного виховання учнів у навчальних закладах різного профілю» (номер державної реєстрації 0106U011983) та Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури та спорту на 2011–2015 рр. Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України з теми «Удосконалення програмно-нормативних основ фізичного виховання в навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0111U001733).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна. Високий рівень достовірності й обґрунтованість наукових положень, висновків і результатів дисертації забезпечує достатня джерельна база дослідження, де опрацьовано 265 літературних джерел, з яких 28 – іноземних авторів. Масштабність проведеного дослідження, глибина аналізу різноманітних джерел забезпечують достовірність отриманих особисто автором результатів дисертації та вірогідність її наукових висновків і рекомендацій.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах. Основні матеріали дисертаційної роботи відображено в 14 публікаціях, серед яких 8 – у спеціалізованих наукових фахових виданнях України, з них 4 внесено до міжнародних наукометричних баз, 1 – до бази Web of Science Core Collection.

Значимість результатів досліджень для теорії і практики фізичного виховання полягає у теоретичному обґрунтуванні і практичній розробці та впровадженні в освітній процес.

Автором чітко визначено **мету, об'єкт, предмет і основні завдання дослідження**, що дало змогу змістовно структурувати матеріали дисертаційного здобутку. Мета та завдання дисертації сформульовані досить коректно. **Методи дослідження** інформативні, об'єктивні та відповідають поставленим завданням.

Спрямувавши науковий пошук на досягнення поставленої мети, дисертантка вдається до синтезу, систематизації та класифікації науково-педагогічної літератури із застосуванням теоретичних і практичних підходів до предмету дослідження з урахуванням і використанням як відомих, так і нових авторських методик, досягнень різних наукових галузей.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що уперше обґрунтовано зміст навчальної програми «Чирлідінг» з фізичного виховання для студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації.

Уперше виявлено особливості впливу чирлідінгу на показники фізичного розвитку, фізичної підготовленості, фізичної працездатності студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації.

Удосконалено відомості про шляхи оптимізації системи фізичного виховання студентів.

Набули подальшого розвитку відомості про ставлення студенток до фізичного виховання, рівень і динаміку показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості і фізично працездатності студенток віком 15–17 років.

Практичне значення отриманих результатів. Результати роботи впроваджено в практику фізичного виховання Харківського коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»; Житлово-комунального технікуму Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова; у практику підготовки фахівців у сфері фізичного виховання Харківської державної академії фізичної культури, про що є відповідні акти (від 10 жовтня 2011 р.; 20 травня 2015 р.; 19 травня 2016 р. відповідно). Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані в процесі фізичного виховання студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації як самостійний розділ і як доповнення до наявних розділів навчальної програми, а також при розробленні навчальних та методичних посібників.

Теоретичне значення одержаних результатів. Розроблено навчальну програму «Чирлідінг» з урахуванням основних положень та вимог до елективного компонента державної програми з фізичного виховання для студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації. В умовах її застосування в навчальному процесі з фізичного виховання середніх спеціальних навчальних закладів спостерігали поліпшення стану здоров'я, підвищення рівня функціональної і рухової підготовленості, фізичної працездатності та зацікавленості студентів до занять з фізичного виховання.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому та ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації. Дисертаційна робота викладена на 188 сторінках основного тексту, складається зі вступу, 6 розділів, висновків, списку використаних джерел (265 джерел, з яких – 28 іноземних авторів), додатків. Цифрові дані подано у 43 таблицях, текст проілюстровано 33 рисунками.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення роботи, відображено особистий внесок здобувача, подано дані про апробацію результатів досліджень.

У першому розділі «Фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації» представлено аналіз наукової та методичної літератури, в якій висвітлено питання щодо анатомо-фізіологічних особливостей та основних аспектів розвитку рухових якостей 15–17-річної молоді. Вивчено застосування у процесі фізичного виховання різноманітних традиційних і нетрадиційних видів рухової діяльності та їх вплив на стан здоров'я, фізичний розвиток і фізичну підготовленість у різного вікового контингенту: дошкільників, молодших, середніх і старших школярів, студентів, дорослого населення.

Дисертант доводить, що теоретичний аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури дали можливість вивчити стан досліджуваної проблеми,

визначити ступінь актуальності вивчених питань, а також обґрунтувати мету та завдання дослідження.

Літературний огляд написано на основі аналізу достатньої кількості літературних джерел. Автор проявив себе досвідченим аналітиком, матеріал викладено логічно, а в кінці розділу зроблені висновки щодо актуальності теми і недостатнє її вивчення.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» подано систему взаємопов'язаних методів наукового дослідження для вирішення поставлених завдань, що відповідають об'єкту, предмету, меті роботи, а також загальні відомості про контингент досліджуваних, описано організацію дослідження.

Слід зазначити, що автор докладно виклав сутність педагогічного експерименту, який тривав один рік та розгорнуто представив організацію дослідження.

У третьому розділі «Актуалізація впровадження чирлідінгу у фізичне виховання студентів» представлено аналіз даних проведеного анкетування, яке свідчить про позитивне ставлення студенток вищого навчального закладу I–II рівнів акредитації до занять з фізичного виховання, хоча традиційні розділи навчальної програми їх переважно не цікавлять, через що спостерігається суттєве зниження інтересу до занять з віком. Виявлено, що більшість студентів (84 %) мають бажання займатися сучасними нетрадиційними видами спорту, одним з яких є чирлідінг (64 %).

Слід також відзначити, що фізичний стан студенток перших – третіх курсів до експерименту в середньому відповідав нижчому за середній рівневі, а саме:

- рівні розвитку гнучкості, швидкості, координаційних здібностей і сили оцінено 2 балами, витривалості – 0 балів, що свідчить про недостатній рівень рухової підготовленості учасників експерименту;

- рівень регуляції серцево-судинної системи (індекс Робінсона) був задовільним, показники гармонійності будови тіла (індекс Кетле 2) відповідали оцінці «погано», функціонального стану дихальної системи (індекс

Скібінського) – оцінці «незадовільно», що свідчить про недостатній фізичний розвиток студентів віком 15–17 років;

– результати виконання Гарвардського степ-тесту в студентів I і III груп оцінено 3 балами, студентів II груп – 2 балами; дані проби Руф'є в усіх досліджуваних групах відповідали оцінці 1 бал, що вказує на недостатній рівень фізичної працездатності студенток.

У четвертому розділі «Експериментальна програма «Чирлідінг» для студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації» представлено авторську навчальну програму «Чирлідінг», яку сформовано з урахуванням основних положень та вимог до елективного компонента державної програми з фізичного виховання для студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації. Програма складається з теоретичної (основні положення чирлідінгу), спеціальної фізичної (вправи з акробатики, хореографії, елементи різних видів танцю, загальнорозвиваючі вправи та рухливі ігри, спрямовані на розвиток рухових здібностей) і технічної підготовки (базові елементи чирлідінгу, станти, піраміди); містить контрольні нормативи та вимоги.

У п'ятому розділі «Ефективність застосування експериментальної програми «Чирлідінг» у ВНЗ I–II рівнів акредитації» подано аналіз показників фізичної підготовленості, фізичного розвитку та фізичної працездатності, а також їх динаміка після застосування в процесі фізичного виховання вправ чирлідінгу:

– за показниками фізичної підготовленості відбулися суттєві та достовірні зміни за усіма досліджуваними параметрами ($p < 0,05 - 0,001$). У результаті цього рівень рухової підготовленості підвищився в середньому на 1 бал і наблизився до оцінки 3 бали;

– за показниками фізичного розвитку достовірно поліпшилися дані функціонального стану дихальної системи ($p < 0,01 - 0,001$) та діяльності серцево-судинної системи за результатами частоти серцевих скорочень студенток II та III експериментальних груп ($p < 0,01 - 0,001$). Показники антропометричних вимірювань та артеріального тиску також дещо змінилися, але статистично не

достовірно ($p > 0,05$). Рівень фізичного розвитку досліджуваного контингенту підвищився до середнього;

– суттєво та достовірно поліпшилися параметри рівня фізичної працездатності ($p < 0,05$ – $0,001$) студенток. Виняток становили зміни показників Гарвардського степ-тесту у досліджуваних I групи, що не підтвердилися ($p > 0,05$) статистично. У цілому рівень фізичної працездатності студенток підвищився до середнього.

Найсуттєвіше змінилися показники ступеня прояву сили і координаційних здібностей, а також гнучкості та витривалості. Найбільш значно поліпшилися фізичні якості студенток віком 15 років.

У показниках студенток контрольних груп також відбулися зміни, але вони менш значні та здебільшого не достовірні ($p > 0,05$) за винятком даних бігу на 2000 м ($p < 0,05$ – $0,01$) та бігу на місці ($p < 0,05$) у студенток II та III контрольних груп. За результатами виконання студентками човникового бігу (II КГ), нахилу тулуба вперед (III КГ), бігу на 60 м (I КГ), латентного періоду рухової реакції (I КГ та II КГ) оцінка підвищилася на 1 бал. Однак на загальну оцінку фізичного стану зазначені зміни не вплинули і вона, як і до експерименту, дорівнювала 2 балам.

Проведені дослідження свідчать про позитивний вплив запропонованої авторської програми чирлідінгу на фізичний стан студентів експериментальних груп, що обґрунтовує доцільність уведення чирлідінгу в процес фізичного виховання ВНЗ I–II рівнів акредитації та можливість рекомендувати студентам віком 15–17 років використовувати його елементи в самостійній руховій діяльності.

У шостому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» охарактеризовано повноту розв'язання завдань дослідження. У ході дисертаційного дослідження було отримано три групи даних: ті, що набули подальшого розвитку, удосконалені та абсолютно нові результати.

Набули подальшого розвитку відомості про ставлення студенток до фізичного виховання, рівень і динаміку показників фізичного розвитку,

фізичної підготовленості і фізичної працездатності студенток віком 15–17 років.

Удосконалено відомості про шляхи оптимізації системи фізичного виховання учнів і студентів.

До абсолютно нових результатів належать обґрунтування змісту навчальної програми «Чирлідінг» з фізичного виховання для студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації; виявлення особливостей впливу чирлідінгу на показники фізичного розвитку, фізичної підготовленості, фізичної працездатності студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації.

Загальні висновки відповідають завданням дисертаційного дослідження.

В цілому, зміст дисертації та представлений автореферат свідчать про високий рівень підготовки дисертантки, досконале володіння методикою дослідження, творчий підхід до обраної проблеми, що і дозволило їй обґрунтувати стан наукової розробки теми та розв'язати основні дослідницькі завдання.

Представлений автореферат повністю відповідає змісту дисертаційної роботи, а публікації розкривають основні її положення.

Разом з тим, дисертаційна робота має, на наш погляд, і деякі **зауваження**:

1. У розділі I дисертанткою не повністю дано визначення чирлідінгу як виду рухової діяльності, а лише надається перелік фізичних якостей і функціональних систем.

2. У II розділі не показано як відбиралися, перевірялися та обґрунтовувалися використані тести. Не зрозуміло, за якими вимогами були сформовані групи і чому саме така кількість ($n=23$, $n=43$, $n=50$). У підрозділі «2.1.4. Педагогічне тестування», запропоновано тест для визначення зорово-моторної реакції (ЛПЗМР) на світовий сигнал з використанням рефлектометра, виникає питання, як 385 студенток проходили це тестування. Мабуть ці проби за складністю доречно проводити з кваліфікованими спортсменами, а не з студентами на заняттях фізичного виховання.

3. Третій розділ замалий за обсягом і не поділений на підрозділи, а зміст який в ньому представлений менш інформативний ніж у додатках і не відповідає назві розділу.

4. Четвертий розділ «Експериментальна програма «Чирлідінг» для студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації» містить ряд недоліків в оформленні: не коректно оформленні таблиці 4.1 – 4.3; підрозділ «4.2 Практична реалізація» подано у текстовому форматі, що ускладнює сприйняття інформації. Варто було б інформацію 4 розділу скорегувати та подати у вигляді відокремлених методичних порад для викладачів та студентів ВНЗ.

5. П'ятий розділ «Ефективність застосування експериментальної програми «Чирлідінг» у ВНЗ I–II рівнів акредитації» присвячено визначенню інформативних показників для діагностики фізичних якостей, фізичного розвитку та працездатності студенток. Цей фактичний матеріал подано не в основному тексті дисертації, а в додатках. Доцільніше було б подати їх у 5 розділі. Представлені таблиці 5.1 – 5.16 оформлені не коректно, а рисунки 5.1 – 5.20 не інформативні.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Перераховані недоліки та зауваження носять дискусійний характер, суттєво не впливають на науково-методологічний рівень дисертації і не знижують її загальної позитивної оцінки та спрямовані, в основному, на подальше вдосконалення творчих здібностей здобувача.

Дисертаційна робота Криворучко Наталі Вікторівни «Вплив вправ чирлідінгу на фізичний стан студентів вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації» має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013р, №567 до кандидатських дисертацій, а її автор

заслугує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент

Кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Л. С. Луценко

Підпис	<i>Луценко Л. С.</i>
Засвідчую	<i>Вини</i>
Нач. ВК	<i>03. 2017</i>
<i>24</i>	<i>р.</i>